

สรุปประเด็นการแถลงข่าว

การติดตามการปฏิบัติงานของรัฐบาล การประเมินผลการปฏิบัติตามพันธกรณี
กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองในประเทศไทย
ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ ๑๙ – ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๘^๑

โดย ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ

คุณหญิงอัมพร มีสุข กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในฐานะประธานอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ณ ห้อง ๕๐๑ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Committee) มีหน้าที่
ตรวจรายงานของประเทศสมาชิกกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
(International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) โดยรัฐบาลไทยได้นำเสนอราย
งานการปฏิบัติงานตามพันธกรณีกติการะหว่างประเทศฉบับดังกล่าวในระหว่างวันที่ ๑๙ – ๒๐
กรกฎาคม ๒๕๔๘ นี้ การตรวจสอบการปฏิบัติงานครั้งนี้ ถือเป็นครั้งแรกคณะกรรมการสิทธิ
มนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่เชิญผู้แทนจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เข้าร่วม
นำเสนอข้อเท็จจริงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยด้วย โดยคุณหญิงอัมพร มีสุข
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในฐานะประธานอนุกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
เป็นผู้แทนนำเสนอรายงานประเมินผลการปฏิบัติตามพันธกรณี ICCPR (รายละเอียดตามเอกสาร
ประกอบข่าวแจกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)^๒

^๑ เป็นการรวบรวม และเรียบเรียงประเด็นจากการแถลงข่าวในลักษณะบันทึกสรุปจากการแถลง
ข่าว และตอบประเด็นข้อซักถาม

^๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้จัดทำรายงานประเมินผลการปฏิบัติตามพันธกรณี
กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในประเทศไทย (Assessing
Thailand's Compliance with the Obligations under the International Covenant on Civil
and Political Rights) นำเสนอในการประชุมดังกล่าว เนื้อหาโดยสรุปตามเอกสารประกอบข่าว
แจก กรณีที่ต้องการฉบับสมบูรณ์ (ภาษาอังกฤษ) กรุณาติดต่อกลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักส่ง

โดยสรุปเนื้อหาสาระการปฏิบัติงานระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ณ นครเจนีวา ดังนี้

๑. สหประชาชาติมีคำถามต่อการปฏิบัติงานตามกติการะหว่างประเทศ ICCPR กับรัฐบาลโดยตรง ใน ๒๖ ประเด็น แต่ก็ต้องการทราบข้อเท็จจริงจากฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาสังคมและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งได้รับเชิญเข้าร่วมแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงดังกล่าว ทั้งนี้ที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้นำเสนอข้อสรุปการปฏิบัติงานดังกล่าวไปเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ที่ผ่านมา และเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ทาง ดร.สรจักร เกษมสุวรรณ หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐบาลได้ติดต่อมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่า “ได้รับรายงานสรุป และข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแล้ว” โดยกำหนดการจัดส่งรายงานสรุปการติดตามการปฏิบัติงานของรัฐบาลไทยต่อกติการะหว่างประเทศ ICCPR อย่างเป็นทางการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติจะเผยแพร่ในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๘

๒. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเน้นการเข้าร่วมการติดตามการปฏิบัติงานของรัฐบาลต่อกติการะหว่างประเทศ ICCPR ว่า โดยหลักการมองเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นเสมือนเรื่อง “สองคนยลตามช่อง” (การมองเหตุการณ์เดียวกันแต่ทัศนะต่างกัน) โดยรัฐบาลมองจากการปฏิบัติงาน หน้าที่ ในขณะที่ภาคประชาสังคมก็มองจากมุมมองของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ในส่วนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็พยายามมองมุมที่เที่ยงตรง ความแตกต่างมิใช่ความขัดแย้ง แต่เป็นการเรียนรู้ในความหลากหลายในสังคม

๓. การเข้าร่วมการประชุมดังกล่าวของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความต้องการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เป็นจริง ทั้งนี้หากทำความเข้าใจรากฐานของปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อยู่กับสังคมไทยมานาน จนกลายเป็นทัศนคติและการปฏิบัติที่ไม่ได้ถูกตั้งคำถาม ขบคิด หรือบางครั้งก็เป็นเสมือนวัฒนธรรมในวิถีชีวิต กลายเป็นเรื่องปกติทุกเมื่อเชิ้อวัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงนำเสนอในแนวทางการแก้ไขปัญหาระยะยาว คือ การสร้างทัศนคติ พฤติกรรม และวัฒนธรรมที่เคารพต่อสิทธิมนุษยชน

การนำเสนอรายงานการประเมินการปฏิบัติงานของรัฐในครั้งนี้ จุดใหญ่ๆ คือ การพิจารณาเรื่องการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระยะยาว ส่วนสถานการณ์เฉพาะหน้าก็ต้องการให้ความสนใจ และเยียวยาที่เป็นจริง

เสริมและประสานงานเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๒๑๑๙ ๒๙๘๐ ต่อ ๕๐๒๓ , ๕๐๒๔ (คุณทวีชัย, คุณกิติพร)

ทั้งนี้การทำหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา แล้วถูกตั้งข้อสังเกตว่า คณะกรรมการฯ มองจากมุมใดมุมหนึ่งเท่านั้น หรือมีอคติต่อการแก้ไขปัญหบางลักษณะ คณะกรรมการฯ ขอเรียนเน้นย้ำว่า คณะกรรมการฯ พยายามสร้างมองเห็นรากฐาน หรือสาเหตุของปัญหาอย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะนโยบายของรัฐซึ่งใช้ในการดำเนินการในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่ตรวจสอบรายงานการปฏิบัติงานตามกติการะหว่างประเทศ ICCPR เป็นผู้แทนจากรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศฉบับดังกล่าว ๑๘ ประเทศ โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของกติกา ICCPR จำนวน ๑๕๓ ประเทศ

ประกอบด้วยคณะเดินทางที่ไปมี ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ ผู้แทนรัฐบาล มีนายสรจักร เกษมสุวรรณ ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าคณะ และผู้แทนจากหน่วยงานราชการอื่นๆ จำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๙ คน

กลุ่มที่ ๒ ผู้แทนองค์กรประชาสังคม องค์กรชุมชน สื่อ และสถาบันสิทธิมนุษยชน

กลุ่มที่ ๓ ผู้แทนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ซึ่งการประชุมสมัชชาครั้งที่ ๘๔ นี้ ถือเป็นครั้งแรกที่เชิญคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้าร่วมในฐานะผู้แลกเปลี่ยนข้อมูล

๕. รายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานฉบับดังกล่าว เป็นการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนโดยรวมของประเทศไทย โดยได้รับการชี้แจงในลักษณะการจัดเตรียมความพร้อม และการทำงานที่ร่วมกัน ในการทำงานดังกล่าวมีสื่อมวลชนระหว่างประเทศนำเสนอประเด็นต่างๆ มาโดยตลอด อาทิ Asian Center for Human Rights นำเสนอตัวอย่างการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทยเป็นตัวอย่างขององค์กรที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างโปร่งใส ทั้งนี้ยังเน้นย้ำประเด็นการอพยพม้งลาวที่ จ.เพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นสถานการณ์เฉพาะหน้าในช่วงนั้นๆ

๖. การซักถามนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้วก็ยังมีแลกเปลี่ยนข้อมูลกับภาคประชาสังคมก่อนที่จะซักถามจากคณะผู้แทนรัฐบาลไทย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอชื่นชมการปฏิบัติงานของผู้แทนรัฐบาลไทย ที่แสดงความจริงใจ และจริงจังในการตอบข้อถาม ทั้งนี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแสดงความชื่นชมว่า (๑) คณะรัฐบาลทำงานเตรียมความพร้อมได้ดี (๒) มีความพยายามการประสานงานของภาคส่วนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน นำเสนอรายงาน ทั้งนี้อาจจะมีประเด็นข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ยังไม่สอดคล้องกันบ้าง ซึ่งถือ

ว่าเป็นเรื่องที่ดีในการสร้างมาตรการตรวจสอบ และ (๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประชาชาติได้รับข้อมูลจากภาคส่วนต่างๆ จำนวนมาก

๗. ข้อสรุปเนื้อหาในรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยสรุป คือ

(๑) ขอให้รัฐบาลเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ภาคประชาชนในการจัดทำรายงานการปฏิบัติงานตามพันธกรณี และกติการะหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ และการร่วมกันทำงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

(๒) การพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ทั้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้พิพากษาศาลยุติธรรม โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอว่า มีการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

(๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่มีความขัดแย้งใดๆ ในการทำงานกับรัฐบาลไทย ทั้งนี้เน้นย้ำเรื่องความร่วมมือในการทำงาน

(๔) สถานการณ์ปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อย หรือบุคคลที่มีเชื้อพลเมืองของรัฐในประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องของสถานะบุคคล

๘. การที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีกับพันธกรณี หรือกติการะหว่างประเทศฉบับต่างๆ ทั้งเรื่องสิทธิเด็ก , สตรี , ชนชาติ และอื่นๆ อยากให้เห็นว่า เราควรสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันที่เป็นจริงได้อย่างไร อยากให้เกิดกลไกการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เป็นจริง

๙. เรื่องพระราชกำหนดฯ ภาวะฉุกเฉินฯ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ถามต่อผู้แทนรัฐบาล ในส่วนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็เห็นว่า ข้อบัญญัติในพระราชกำหนดฯ ทั้ง ๑๕ ข้อ ล้วนละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น แต่การปฏิบัติงานเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เป็นจริงอาจจะต้องหาสมดุลระหว่างปัจเจกบุคคล และส่วนรวม อยากขอร้องให้รัฐบาลสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินการเกี่ยวกับพระราชกำหนดดังกล่าว

๑๐. ท่าทีของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเข้าใจสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยค่อนข้างมาก และยังเห็นว่า ในบางประเทศก็มีปัญหาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนมากกว่าประเทศไทย แต่ประเด็นที่คณะกรรมการฯ เป็นห่วงมากที่สุดคือ สถานการณ์ความรุนแรงของภาคใต้ ทั้งนี้ทางคณะกรรมการฯ จะส่งรายงานสรุป และข้อเสนอต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลไทยภายในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๘

๑๑. การที่มีข่าวว่า “คณะกรรมการฯ ไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลไทย” ในการประชุมครั้งนี้มีนายวีรศักดิ์ โค้วสุรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าร่วมชี้แจงด้วย เท่าที่สังเกตท่าทีแล้ว

เห็นว่า คณะกรรมการฯ ไม่ได้แสดงท่าทีออกมาอย่างชัดเจน การชี้แจงของผู้แทนทั้งหมดจากประเทศไทย ตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถือว่าทำได้ดี คณะผู้แทนรัฐบาลทำงานโปร่งใส เปิดเผยการทำงาน โดยเน้นเรื่อง “...เราพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวในลักษณะ...” หรือ “...เราขอแสดงความเสียใจ หรือความห่วงใยต่อการสูญเสีย...” นั้นแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลพร้อมที่จะเปิดเผย ยอมรับการปฏิบัติงาน และพยายามหาทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๑๒.

๑๓. ส่วนการประกาศใช้พระราชกำหนดฯ ของรัฐบาล ยังไม่มีความเคยชินในการทำงาน เพื่อให้แก้ไขปัญหาลงไป เพราะอยู่ในกลไกเดิม มีวัฒนธรรมการทำงานที่ขัดแย้ง ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่กับกลไกการทำงานของรัฐบาลในทุกรูปแบบ การที่มีคณะกรรมการอยากให้นำที่ประสานงานมากกว่าการแก้ไขปัญหโดยคณะกรรมการเอง ทั้งนี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็เสนอแนะลักษณะการทำงานดังกล่าว โดยอยากให้ช่วยกันติดตามการจัดตั้งกลไกดังกล่าว

ปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนในการทำงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือไม่ อยากให้ถือว่า เจตนาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กฤษฎีการะในการทำงานเรื่องดังกล่าว

การใช้อำนาจตามพระราชกำหนดฯ ของรัฐบาล ในความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อยากให้ทบทวนเรื่องการออกกฎหมายให้รัดกุม รอบคอบ และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนมากที่สุด การทบทวนโดยเคารพเจตนาของคณะกรรมการและบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ

๑๔. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมีจำนวน ๑๘ คนที่มาจากประเทศสมาชิกของรัฐภาคีตามกติกาตั้งกล่าว ซึ่งโดยทั่วไปประเทศสมาชิกทั้งหมด ๑๕๓ ประเทศ ต้องส่งรายงานการปฏิบัติงานตามกติกาตั้งกล่าว และมีการนำเสนอ หรือให้ข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้ กติการะหว่างประเทศ หรือพันธกรณีต่างๆ มี ๗ ฉบับ แต่ที่ประเทศไทยเข้าเป็นรัฐภาคีมีทั้งหมด ๕ ฉบับ

๑๕. ส่วนการเปรียบเทียบกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศอื่นๆ ที่เป็นรัฐภาคี อาจจะต้องพิจารณาที่รายงานของแต่ละประเทศ

๑๖. การสัมมนา “สิทธิมนุษยชน” ของรัฐบาล วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคงนำเสนอความคิดเห็นส่วนหนึ่งโดยเฉพาะประเด็นด้านฐานทรัพยากร ส่วนการทำงานเรื่องกลไก หรือคณะกรรมการอิสระต่างๆ ก็เป็นการพยายามประสานงานการ

ทำงานมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ที่ผ่านมานายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประสานงานกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน

๑๗. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อกรณีต่างๆ ที่ใหญ่ๆ ได้ส่งให้รัฐบาลไทยมีประมาณ ๑๐ เรื่องต่อปี โดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตอบรับในลักษณะเดียวกับข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการดำเนินการที่ซับซ้อน และต้องการหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมหรือจำนวนมาก ทั้งนี้กรณีที่รัฐบาลไม่ตอบสนองต่อข้อเสนอหรือไม่ดำเนินการใดๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็เสนอต่อรัฐสภา และภาคประชาชน โดยที่ผ่านมาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอาจจะยังไม่ได้ส่งไปถึงรัฐสภามากนัก ตัวอย่างกรณีที่ส่งให้รัฐสภามีทั้งทอก๊าซไทย-มาเลเซีย และการสร้างโรงไฟฟ้าที่บ่อนอก - หินกวด

รายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินอกจากการปฏิบัติงานตามขั้นตอนแล้ว ก็อยากให้เป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับสังคมด้วย รายงานแต่ละฉบับอาจจะเป็นเรื่องเฉพาะ แต่ก็สะท้อนข้อเท็จจริงของผู้เสียหาย หรือผู้ที่เดือดร้อนได้ส่วนหนึ่ง

บทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมามองว่าเป็นเพียงผู้จัดทำรายงานนำเสนอเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการสั่งการ หรือดำเนินการใดๆ อยากให้เข้าใจว่า อำนาจจริงๆ เป็นของประชาชนมากกว่าองค์กรอิสระ สังคมต้องป้องกันตัวเองมากกว่าที่เป็นหน้าที่ขององค์กรอิสระใดๆ ทั้งนี้หากองค์กรอิสระมีอำนาจก็อาจจะกลายเป็นดาบสองคมคือ มีทั้งคุณและโทษ การทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา พยายามสร้างกลไกเชิงรุกไปพร้อมๆ กับกลไกเชิงรับ

๑๘. กรณีการย้ายโรงไฟฟ้าที่บ่อนอกมาที่แก่งคอย ขณะนี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็ติดตาม ตรวจสอบการทำงานอยู่ โดยเน้นย้ำว่า การทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมิใช่การขัดขวางการปฏิบัติงานของรัฐบาล แต่มองที่การสร้างกลไกในการทำงานที่เคารพต่อสิทธิของประชาชนทั้งตามหลักการในรัฐธรรมนูญ หรือกติกาต่างๆ ที่เราเกี่ยวข้อง การดำเนินการชัดเจน หรือการให้การเยียวยาใดๆ ภายหลังจากการดำเนินการ เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินการที่เคารพตามหลักการดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมองว่าสมควรจะเกิดขึ้นหากการดำเนินการมีการเอาใจใส่ต่อสิทธิมนุษยชนมากพอ อาทิ กรณีของเขื่อนปากมูล หรือการอพยพย้ายชุมชนบนพื้นที่สูงออกจากเขตทำกินดั้งเดิม เป็นต้น